

ФОРМИ ГРУПОВОЇ РОБОТИ З МАЙБУТНІМИ ПЕРЕКЛАДАЧАМИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ОСВІТНІХ ВЕБ-РЕСУРСІВ

УДК 378.14

**Г. Р. Генсерук
О. Я. Романишина**

Метою державної Національної програми “Освіта” (“Україна ХХІ ст.”) є виведення освіти в Україні на рівень розвинутих країн світу, що можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки і впровадження сучасних педагогічних технологій. Саме цим зумовлено зараз увагу педагогів, методистів до інновацій.

У педагогічній літературі описано чимало типів організації навчання (за рівнем активності учнів, рівнем залучення їх до продуктивної діяльності, за дидактичною метою, за способами організації тощо). Е. Я. Голант (60-ті роки ХХ ст.) [1] поділив типи та методи навчання на активні і пасивні залежно від участі учнів у навчальній діяльності. Звісно, термін “пасивне” є умовним, адже будь-яка організація навчального процесу неодмінно передбачає певний рівень пізнавальної активності суб’єкта – учня, інакше досягнення навіть мінімального результату є неможливим. У своїй класифікації Е. Я. Голант використовує “пасивність” як визначення низького рівня активності учнів переважно репродуктивної діяльності за майже цілковитої відсутності самостійності та творчості. До цієї класифікації ми додамо інтерактивне навчання як різновид активного, який, однак, має свої закономірності й особливості.

Метою статті є розгляд форм ефективності роботи в малих групах з майбутніми перекладачами.

У сучасній педагогіці вирізняють чотири форми навчальної діяльності:

1. Парну (робота студента з педагогом чи однокласником один на один).
2. Фронтальну (викладач навчає одночасно частину групи студентів або всю загалом).

3. Групову або кооперативну (усі студенти активно навчають один одного).

4. Індивідуальну (самостійну) [2].

Зупинимось більш детально на груповій роботі, виокремивши саме роботу в малих групах.

Робота в малих групах надає всім студентам (у тому числі і пасивним) можливість брати участь у роботі, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування (зокрема, уміння активно слухати, виробляти спільні думки, вирішувати виникаючі розбіжності). Робота в малій групі – невід’ємна частина багатьох інтерактивних методів, наприклад таких, як мозаїка, дебати, суспільні слухання, майже всі види імітацій тощо. Водночас робота в малих групах вимагає багато часу, цією формою не можна зловживати. Групову роботу доцільно використовувати, коли потрібно вирішити проблему, яку студенти не можуть вирішити індивідуально.

Використання “малих груп” у процесі навчання надає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування, що є важливими для майбутньої професійної діяльності.

Основу цього процесу складає явище інтеріоризації – формування внутрішніх структур психіки під впливом чинників середовища діяльності. Саме в цьому полягає причина такої тенденції: як студент виявляє себе в роботі малої групи, так, швидше за все, він буде діяти і в професійному середовищі.

У соціології та психології існують різні визначення малих груп. Це колективи, об’єднані спільною метою та взаємними зв’язками, що і відрізняє їх від випадкових угруповань. Однією з характерних рис малих груп є розмова, можливості довірливого спілкування. У взаємодії учасників малих груп вирішується проблема браку часу на таку взаємодію. Адже внаслідок повсякденного поспіху ми щоразу більше втомлюємось та нервуємося,

поведінка стає хаотичною, а контакти з людьми – поверхневими. Саме розмова перетворює гурт чужих людей у групу.

Особливо важливим аспектом цього стану є чітке окреслення цілей і завдань роботи та їхнє достатнє обґрунтування, що спонукає студентів до наукового пошуку і встановлення змістово-логічних зв'язків нової інформації з раніше вивченим навчальним матеріалом [4]. Робота планується за декількома кроками.

Крок 1 – ЕКСПЕРТНИЙ.

Його завдання: визначення викладачем цілей та завдань подальшої роботи, надання навчальної інформації для подальшого опрацювання у вигляді тексту-опису, статистичних даних, ілюстративного матеріалу тощо.

Найважливіші аспекти цього кроку: викладач подає інформацію в такому вигляді, щоб кожний учасник групи мав змогу індивідуально з нею ознайомитись і, за необхідності, зробити відповідні помітки; викладач відводить певний час на ознайомлення з інформацією, її первинне осмислення та на “занурення” у навчальну ситуацію. Для цього, залежно від готовності групи до цього виду роботи і рівня складності наданої інформації, потрібно 10–15 хв.; викладач пропонує студентам виконати завдання так, щоб кожна мала група отримала конкретний матеріалізований результат роботи, що надає змогу зіставляти їх, порівнювати, аналізувати, удосконалювати або залишати як зразок.

На цьому етапі відбувається процес центрації. Упродовж невеликого проміжку часу змінюється традиційний статус учасників груп, закладається готовність до наступного розподілу ролей, яка ґрунтується на особистісних та умовно-професійних якостях студентів.

Крок 2 – ІНФОРМАЦІЙНИЙ.

Ключовим моментом цього етапу є уточнення і доповнення поданої навчальної інформації, завдань щодо її опрацювання. Викладач може відповісти на задані студентами уточнювальні запитання або запропонувати студентам

коротко обмінятися думками із запропонованої теми для раціоналізації подальших дій відповідно до мети роботи.

Важливо, що цей крок обмежується невеликим проміжком часу (3–5 хв.), щоб подання інформації не переросло в загальне обговорення, що порушить хід виконання окреслених завдань.

Крок 3 – ВНУТРІШНЬОГРУПОВОГО ОБГОВОРЕННЯ.

Викладач ще раз нагадує завдання, яке потрібно виконати. Спонтанно відбувається обмін думками між самими учасниками, розподіл ролей та обов'язків у малих групах без втручання викладача. За відсутності лідера в групі (таке трапляється в малих групах, учасники яких мають слабо виражені організаторські якості) викладач може спонукати студентів до роботи, залишаючись при цьому в ролі консультанта, але в жодному разі не виконуючи завдання замість студентів.

Недоцільною є також переорганізація таких “слабких” груп, перерозподіл їхніх учасників між іншими групами. Це вносить дискомфорт у ті групи, що вже сформовані, і разом з тим знімає відповідальність за власну діяльність зі студентів, які повільно включаються в спільну діяльність або протиставляють себе іншим учасникам малої групи.

Для вирішення проблем “слабких” малих груп ми рекомендуємо надати їм можливість поспостерігати впродовж одного-двох занять за роботою інших студентів, не акцентуючи при цьому особливої уваги на їхній бездіяльності та стимулюючи будь-які вияви їхньої навчальної активності. Практика свідчить, що навіть “слабкі” й “агресивні” малі групи за добре організованої навчально-пізнавальної роботи студентів в умовах загальної зацікавленості й активної діяльності не залишаються осторонь і включаються у виконання спільних навчальних завдань.

Саме на цьому етапі відбувається безпосереднє вирішення поставлених завдань на основі аналізу навчальної інформації, що супроводжується обміном досвідом, знаннями, взаємним навчанням та взаємопідтримкою учасників малої групи відповідно до обраних ролей.

Під час спільних обговорень способів вирішення завдань виграють і слабкі, і сильні учасники. Коли краще підготовлені студенти пояснюють складний матеріал, вони самі його переосмислюють. Під час цих пояснень вони виявляють прогалини у своїх знаннях та намагаються їх ліквідувати. Викладач при цьому виступає в ролі консультанта, помічника, глядача, стороннього експерта, у жодному разі не критикуючи методи вирішення завдань, не допускаючи натиску авторитету або досвіду і не підганяючи студентів працювати швидше.

Недоцільним є також ігнорування або активне стимулювання до праці “мовчунів” – тих учасників груп, які зазвичай пасивно виявляють себе в роботі. Важливо відзначити, що вони виконують свою важливу роль у малій групі, бо є слухачами, для яких генеруються ідеї, що спонукають лідерів організувати себе, і при цьому часто самі є тими учасниками, які втілюють, доводять до логічного завершення висловлені думки і забезпечують отримання результату – продукту навчальної діяльності групи.

Крок 4 – РЕАЛІЗАЦІЯ.

На цьому етапі викладач спонукає студентів до завершення роботи над завданням, вироблення спільного рішення та його презентації.

Перед учасниками малих груп на цьому етапі може виникнути низка проблем:

Що ми отримали в результаті суперечок та обговорень?

Що ми можемо подати “на суд” навчальної групи?

Хто з учасників малої групи проведе презентацію?

Як краще подати отримані результати?

При вивченні студентами сервісів Веб 2.0 можна запропонувати різні форми організації групової діяльності:

- спільний пошук;
- спільне зберігання закладок;
- створення і спільне використання медіа-матеріалів (фотографій, відео, аудіозаписів);

- спільне створення та редагування гіпертекстів;
- спільне редагування і використання в мережі текстових документів, електронних таблиць, презентацій та інших документів;
- спільне редагування і використання карт та схем [3].

Швидкий розвиток інформаційних технологій, зокрема сервісів Веб 2.0, мають великий вплив і на сферу навчання іноземних мов. Зокрема вони сприяють: спільній роботі над навчальним матеріалом у зручний час та в будь-якому місці, де є підключення до мережі Інтернет; синхронній і асинхронній комунікації з педагогом та іншими студентами; індивідуалізації, інтерактивності і мультимедійності навчального процесу; організації групової роботи в асинхронному режимі; забезпеченню більш широкого доступу до освітніх послуг; відкритості процесу навчання; наявності величезного вибору дидактичних інтернет-пропозицій з іноземних мов, що надає можливість значно урізноманітнити заняття та домашні завдання, зробити їх більш ефективними, а також підвищити мотивацію студентів; можливості застосування різних форм самостійної роботи студентів.

Соціальні сервіси Web 2.0 ставлять у центр навчального процесу взаємодію студентів між собою і викладачами на основі інструментів соціального програмного забезпечення: блогів, вікі, загальних закладок, підкастів, соціальних мереж та віртуальних світів. Сьогодні, у мережі Інтернет студенти шукають інформацію в різних форматах і з різних джерел: читають пости в блогах, дивляться відеозаписи на YouTube, розміщують фотографії на Flickr, обмінюються думками на форумах, створюють власні соціальні мережі типу MySpace. У результаті розповсюдження соціальних сервісів у мережному доступі виявляється величезна кількість матеріалів, які можуть бути використані майбутніми перекладачами з навчальною метою. Нові сервіси соціального забезпечення радикально спростили процес створення матеріалів та публікації їх у мережі. Це прискорило процес розгляду на іноземній мові явищ природи, суспільно значущих подій, які студенти можуть винести на загальне обговорення в групі. Тепер кожен студент може не лише отримати

доступ до цифрових колекцій, а й взяти участь у формуванні власного мережного контенту. На сьогодні з'явилася можливість комбінувати всі ці об'єкти в навчальних цілях, доповнюючи їх власними постами, статтями на вікі-ресурсах, аудіо- та відеозаписами. Нове середовище надає можливість формувати знання спільно, у процесі самостійного створення й обговорення навчального контенту та спілкування за певними тематиками. Проникненню нових технологій у навчання сприяє і той факт, що значний обсяг знань, необхідних для роботи, студент отримує в процесі так званого неформального навчання – спілкування з ровесниками, які є компетентними з певних питань, та пошуку різних інформаційних ресурсів.

Для студентів факультету іноземних мов на основі використання Веб 2.0 розвиваються такі види мовленнєвої діяльності:

- Аудіювання: за допомогою Podcast, YouTube;
- Говоріння: Podcast, YouTube, Flickr;
- Читання: Blogger, Wiki, Bookmarks;
- Лист: Blogger, Wiki, Bookmarks;
- Підкаст: Podcast (скор. від iPod + broadcast) – це соціальний сервіс, на якому можна розміщувати свої відео-, аудіо- та фотоматеріали або скачати їх;
- YouTube (Ютьюб) – це соціальний сервіс записів відео-фрагментів;
- Flickr (Флікр) – це соціальний сервіс фото (ілюстрацій) за тематикою;
- Bookmarks (закладки) – це соціальний сервіс, що містить посилання на джерела інформації з певної тематики.

Отже, сутність роботи у малих групах полягає в тому, що члени команди одержують одне, спільне завдання, яке вони вирішують разом, у співпраці. Можна виокремити такі переваги роботи в малих групах студентами, майбутніми перекладачами:

- економія часу за рахунок співробітництва та розподілу праці;
- навчання і тренінг кооперативної поведінки;
- корегування помилкових чи негативних думок;
- активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів;

- ідентифікація з досягненнями групи та, як наслідок, подолання егоїстичних настанов;
- підготовка до майбутньої роботи в колективі.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні шляхів забезпечення якісно сформованої інформаційної культури майбутніх перекладачів, що значною мірою полегшить їх роботу з веб-ресурсами.

Список використаної літератури

1. Голант, Е. Я. Методы обучения в советской школе / Е. Я. Голант. – М., 1957.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.Н.Н., 2002. – 136 с.
3. Патаракин, Е. Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю : учебно-методическое пособие / Е. Д. Патаракин. – [2-е изд., испр.]. – М. : Интуит.ру, 2007. – 64 с.
4. Селевко, Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2-х т. / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Романишина Л. М.